

Strategisch Thema

-Stad in de regio-

Modules

Samenvatting	1
Regionale samenwerking	2
Regionale verwevenheid	3

Datum: februari 2016

Gemeente Nijmegen
Onderzoek en Statistiek
tel.: (024) 329 98 89 (O&S)
e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

www.nijmegen.nl (onderdeel gemeente > onderzoek en cijfers)

Samenvatting

De verwevenheid tussen Nijmegen en regiogemeenten is aan de zuidkant van de Waal duidelijk groter dan aan de noordkant en loopt door tot in Noord-Brabant en Limburg.

Het winkelaanbod in Nijmegen is voor negen gemeenten aan de zuidkant van de Waal behoorlijk belangrijk. Daarnaast komt ook een deel van de bewoners van de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard voor niet-dagelijkse boodschappen naar Nijmegen.

Voor het culturele aanbod is Nijmegen nog belangrijker voor het ommeland dan voor het winkelaanbod.

Voor de dichtbij gelegen gemeenten aan de zuidkant van de Waal sterk zijn aangewezen op de ziekenhuizen in Nijmegen.

Tussen Nijmegen en de regio wordt er wel over en weer verhuisd, maar de meeste mensen die vertrekken uit Nijmegen verhuizen naar gemeenten buiten de regio. En ook de meeste vestigers komen van buiten de regio.

Regionale samenwerking

Regionale samenwerking op verschillende gebiedsniveaus

Het thema stad in de regio gaat over de samenwerking met partners in de regio, zoals buurgemeenten, overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke instellingen en corporaties. Op verschillende gebiedsniveaus wordt er gewerkt aan het richting geven en uitbouwen van de samenwerking.

De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Rijk van Nijmegen streeft naar uitbouw van de regionale samenwerking, onder meer op het vlak van ICT.

In 2015 is er met de 18 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen een start gemaakt met het Gemeenschappelijk Orgaan, platform voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Op het vlak van economie is daarnaast de Stichting Economic Board Region Arnhem Nijmegen van start gegaan, met als doel het stimuleren van de regionale economische ontwikkeling. Bij de board zijn de grote kennisinstellingen en bedrijven, de provincie Gelderland en Food Valley en de Wageningse Universiteit betrokken.

Binnen Gelderland is er het streven om de GelreStad-samenwerking tussen de vier grote Gelderse steden en de provincie te richten op het thema energietransitie.

En op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking ligt er het plan om Euregio Rijn Waal ook te laten fungeren als een politiek platform voor grensoverschrijdende ontmoetingen.

Regionale verwevenheid

Regionale verwevenheid loopt ten zuiden van de Waal ver door

Op basis van de functionele relaties tussen Nijmegen en de regio op de gebieden werken, winkelen, cultuur, horeca, zorg, onderwijs en natuur heeft Atlas voor gemeenten in 2013 berekend wat een optimale gebiedsafbakening voor regionale samenwerking zou kunnen zijn. Aan de zuidkant van de Waal beperkt die optimale regio zich niet tot Gelderland (Beuningen, Wijchen, Druten, Heumen, Groesbeek, Ubbergen, Millingen aan de Rijn). Ook de Limburgse gemeenten Mook en Middelaar en Genneep en de Noord-Brabantse gemeenten Grave, Cuijk, Mill en Sint Hubert, Boxmeer en Sint Anthonis behoren volgens de Atlas voor Gemeenten tot de optimale regio Nijmegen. Voor die gemeenten zijn er weinig alternatieven in de buurt; Venlo is relatief ver weg en heeft over het algemeen minder te bieden dan Nijmegen.

De verwevenheid tussen Nijmegen en de buurgemeenten aan de noordkant van de Waal is duidelijk kleiner. Daarbij moet bedacht worden dat binnen de gemeenten aan de noordkant de ene kern dicht bij Nijmegen ligt en de andere dicht bij Arnhem. Volgens Atlas voor gemeenten behoren binnen de gemeente Overbetuwe de kernen ten zuiden van de A15 (Oosterhout, Slijk-Ewijk, Andelst, Herveld) tot het ommeland van Nijmegen. Dat geldt ook voor enkele kernen ten noorden van de A15 (Zetten, Heteren en Randwijk), die Nijmegen via de A50 snel kunnen bereiken. De grootste kern Elst en ook Driel zijn meer op Arnhem aangewezen. Binnen de gemeente Lingewaard behoren alleen de kleinere kernen Gendt, Haalderen en Ressen tot het ommeland van Nijmegen. De overige kernen (Angeren, Bommel, Doornenburg, Huissen en Loo) zijn meer op Arnhem aangewezen.

Atlas voor gemeenten heeft ook bepaald of de complete gemeenten Overbetuwe en Lingewaard tot de regio Nijmegen of de regio Arnhem behoren. Voor deze gemeenten waren de functionele relaties met Arnhem sterker zijn dan die met Nijmegen. Inmiddels kan het beeld veranderd zijn door de opening van de nieuwe stadsbrug in november 2013 en door de verdere ontwikkeling van Nijmegen-Noord.

Ook RIGO heeft in 2013 het ommeland van Nijmegen afgebakend. Dit op basis van de mate waarin de bewoners van omliggende gemeenten op diverse terreinen (woningmarkt, werken, onderwijs, winkelen en recreatie) op Nijmegen gericht zijn. In tegenstelling tot Atlas voor gemeenten rekent RIGO Overbetuwe en Lingewaard wél tot het ommeland van Nijmegen, en Mill en Sint Hubert, Boxmeer en Sint Anthonis niet. Hieronder schetsen we de regionale verwevenheid voor een aantal thema's.

Werken

Ruim de helft van de ruim 90.000 banen van werknemers in Nijmegen wordt vervuld door mensen die niet in Nijmegen wonen. Onder hen vooral veel mensen die in de gemeenten direct rond Nijmegen wonen (30% van de inkomende pendel), maar ook veel die in de rest van Gelderland of Noord-Brabant wonen.

Omgekeerd zijn er tegen de 35.000 Nijmegenaren die buiten hun woongemeente werken. De uitgaande pendel is daarmee een stuk kleiner dan de binnenkomende pendel. De mensen die buiten Nijmegen werken doen dat niet vaak in de gemeenten rond de stad (14% van de uitgaande pendel), maar vooral in gemeenten wat verder van Nijmegen.

Onderwijs

In totaal gaan er bijna 16.000 leerlingen naar de 13 scholen voor voortgezet onderwijs in Nijmegen. Ruim de helft van de leerlingen woont buiten de stad, voornamelijk in de directe regio.

De laatste vijf jaar is het aantal leerlingen op de Nijmeegse middelbare scholen met ongeveer 1.000 toegenomen. Dat komt vooral door de groei van het Citadel-college, dat veel leerlingen van buiten de stad

trekt (in schooljaar 2015/2016 circa 1.000 jongeren), vooral uit de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe. Andersom gaan er ruim 500 Nijmeegse leerlingen naar voortgezet onderwijs scholen buiten Nijmegen. Het betreft vooral leerlingen op het Notre Dame in Ubbergen.

Het ROC-Nijmegen is de grootste aanbieder van MBO in Nijmegen. In het studiejaar 2014/2015 volgden ongeveer 8.000 MBO-studenten hier onderwijs. Ongeveer een kwart van die studenten woont in Nijmegen, de rest vooral in de regio rond Nijmegen.

Van de circa 3.400 Nijmeegse MBO-ers volgt ongeveer een derde een opleiding buiten Nijmegen, vooral op het Rijn-IJsselcollege in Arnhem.

Circa de helft van de HBO- en WO-studenten in Nijmegen woont buiten de stad.

Wonen

Ruim een derde van de mensen die zich in Nijmegen vestigen is tussen 18 en 21 jaar oud, waaronder heel veel mensen die in Nijmegen een opleiding komen volgen. Wanneer zij hun opleiding afgerond hebben, verlaat een groot deel van deze mensen de stad weer om elders te gaan wonen of werken. Van de WO-studenten blijft een behoorlijk deel in Nijmegen wonen. Van de studenten aan de Radboud Universiteit, die in de periode 1994-2014 op het moment van afstuderen in Nijmegen woonden, is meer dan de helft nog steeds in Nijmegen woonachtig.

Bij de vertrekkers uit Nijmegen ligt de piek wat later: net voor de 30 jaar.

De meeste vestigers komen van buiten de directe regio rond Nijmegen. Ook de meeste vertrekkers verhuizen naar buiten de regio. Wel vertrekken er meer Nijmegenaren naar de regiogemeenten dan dat er mensen uit die gemeenten naar Nijmegen verhuizen.

Winkelaanbod in Nijmegen belangrijk voor gemeenten aan zuidkant van Waal

Volgens rapporten van bureau RIGO uit 2013 (Gelderse stedenmonitor en Stadsmonitor Nijmegen 2013) is het winkelaanbod in Nijmegen voor negen gemeenten aan de zuidkant van de Waal behoorlijk belangrijk. Dat geldt het sterkst voor Ubbergen en Millingen aan de Rijn, gevolgd door Beuningen, Mook en Middelaar, Heumen, Druten, Groesbeek, Grave en Wijchen. Er zijn volgens RIGO, dat niet over data beschikt om onderscheid te maken tussen dagelijkse en niet-dagelijkse boodschappen, geen grote koopstromen vanuit Nijmegen naar de omliggende gemeenten. Het "Euregionaal Koopstromenonderzoek 2009 Stadsregio Arnhem Nijmegen" gaf op dit punt een ander beeld, want liet koopstromen vanuit Nijmegen richting Arnhem, Wijchen en Duiven (Ikea) zien. Atlas voor gemeenten heeft een modelmatige analyse gedaan, waarbij alleen gekeken is naar de niet-dagelijkse boodschappen (op basis van gegevens over de bereidheid om te reizen voor niet-dagelijkse boodschappen, gecombineerd met gegevens over het winkelaanbod). Vooral bewoners van omliggende gemeenten aan de zuidkant van de Waal zullen Nijmegen voor niet-dagelijkse boodschappen bezoeken, maar ook bewoners van de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard.

Culturaanbod voor ommeland nog belangrijker dan winkelaanbod

Volgens modellen van Atlas voor gemeenten uit 2013 is het omvangrijke culturele aanbod in Nijmegen nog belangrijker voor het ommeland dan het winkelaanbod. De publieksonderzoeken bij de podia laten zien dat de helft van de bezoekers van De Vereniging, bijna de helft van de bezoekers van de Stadsschouwburg en circa een derde van de bezoekers van LUX, Doornroosje en Merleyn uit de wijde omgeving van Nijmegen komt. De resultaten van de nieuwste publieksonderzoeken, uitgevoerd eind 2015, zullen voorjaar 106 bekend zijn.

Ook het culinaire aanbod in Nijmegen trekt bewoners uit omliggende gemeenten, maar de gerichtheid op Nijmegen is minder sterk dan voor het culturele aanbod, vanwege het aanbod van kwaliteitsrestaurants in het ommeland.

Dichtbij gelegen gemeenten aan zuidkant Waal sterk aangewezen op ziekenhuizen in Nijmegen

De modelmatige analyse van Atlas voor gemeenten (2013) laat zien dat vooral de dichtbij gelegen gemeenten aan de zuidkant van de Waal sterk zijn aangewezen op de ziekenhuizen in Nijmegen. Opvallend is dat twee gemeenten in Noord-Brabant (Grave en Cuijk) sterker op de Nijmeegse ziekenhuizen aangewezen zijn dan de twee buurgemeenten aan de noordkant van de Waal (Overbetuwe en Lingewaard).